

La Bressola i l'estat

PERE COLOMAN

La Bressola va obrir, el passat 10 de setembre al poble de Càldegues, la primera escola catalana de l'Alta Cerdanya. Aquest nou centre és el setè creat a la Catalunya Nord per la Bressola, la qual celebra aquest mes de setembre el seu 25è aniversari.

Acompanyats per la seva mare i el seu germà gran, l'Àngel i el Salvador vénen de Puigcerdà i són els dos primers a arribar a la nova escola Bressola de Càldegues, a la Catalunya Nord. Poc després arriben l'Alexandre i la Ludivine. A la porta, somrients, la mestra, Montserrat Villaro, i el director general de les escoles de la Bressola, Joan Pere Le Bihan, acullen, un rere l'altre amb una abraçada, els dotze alumnes de la primera escola catalana de l'Alta Cerdanya. Mentre es fa l'inventari de tot el material que havien de portar per a aquest primer dia d'escola, Montse Gira, la mainadera de l'escola, pregunta a l'Alexandre mentre li ensenya el got que porta a la bossa: "Què és això, Alexandre?" "*C'est un verre*", li contesta el nen. "Això, és un got. Un got. Dignes-ho." "Un got", repeteix el nen. "Molt bé, Alexandre. És un got.

Veus com és fàcil? Acabes d'aprendre el teu primer mot en català."

Com es va fer amb les escoles de recent creació, la Bressola de Càldegues comença amb un nombre voluntàriament limitat d'alumnes al parvulari (de dos a cinc anys). L'objectiu és formar un primer nucli de catalanoparlants amb aquests primers alumnes, la majoria dels quals tenen el francès com a llengua materna, abans d'incrementar l'efectiu al seu voltant i cada any afegir un nivell més. Amb aquesta tècnica d'immersió que en una segona fase preveu la introducció del francès, la Bressola ha aconseguit que els alumnes siguin bilingües al final de la primària. En aquest cas, però, la inscripció de nens de la Baixa Cerdanya ha permès ampliar de nou a dotze el nombre d'alumnes. "Aquesta mainada que ve de Puigcerdà, que ja parla català, aportarà una ajuda per a la

immersió lingüística. Aquí no ho hem limitat tant, però malgrat tot hem refusat inscripcions”, explica Joan-Pere Le Bihan, director general de la Bressola.

25 anys de lluita. L'escola de Càldegues és el setè centre creat en 25 anys a la Catalunya Nord per la Bressola, que actualment ha escolaritzat més de 400 nens. El projecte de crear una escola maternal catalana a la Catalunya Nord amb el model de les ikastoles basques va ser impulsat, l'any 1975, per l'Esquerra Catalana dels Treballadors (ECT), i va ser al setembre del 1976 que va obrir la primera escola Bressola a Perpinyà. Militant de l'ECT i mare d'un dels sis primers alumnes, Maria Àngel Falquès recorda que, en l'època, els suports i els recursos eren escassos i que només va ser gràcies a la voluntat dels pares que es va poder tirar endavant el projecte. “Jo treballava a la famosa Fundació Internacional d'Estudis Històrics i Socials amb el Jordi Planes, i la seva dona, Úrsula Ferrer, que era mestra de formació i tenia dues nenes, ens va proposar d'animar els cursos gratuïtament.” Una vegada solucionat el tema de la mestra faltava el del local. Aquí també la solució va venir dels pares d'un altre alumne, Lluís i Violeta Barrière, que van deixar el garatge de casa seva per fer classe. “Els pares fèiem el menjar cada setmana per torns, i la Violeta feia la neteja. Així va funcionar durant dos anys”, explica Maria Àngel. Durant el primer any de funcionament la Bressola va passar de sis a setze alumnes i el local aviat es va fer petit. L'aprenentatge del català i l'adopció del mètode pedagògic Frenet basada en l'adaptació de la pedagogia a les possibilitats reals de cada nen va atreure ràpidament pares exteriors al moviment catalanista. L'any següent es va obrir el segon centre, a l'antiga escola del petit poble de Nyils cedit per l'Ajuntament de Pontellà, a la plana del Rosselló. El 1978 es van obrir dues classes al barri de Sant Galdric de Perpinyà, en uns locals deixats per l'ajuntament, el qual també va proporcionar els dinars. Durant tots aquests primers anys, l'estat, com totes les altres institucions, departamentals i regionals, ignoraven com-

pletament l'existència de les escoles catalanes que podien sobreviure només gràcies a la solidaritat dels pares, dels militants catalanistes i d'alguns cantants, com Lluís Llach, Pere Figueres, Jordi Barre, i un llarg etcètera, que van actuar sovint en benefici de la Bressola.

L'elecció de François Mitterrand va obrir grans esperances, però l'accessió de l'esquerra al poder a França, l'any 1981, va coincidir amb la pitjor crisi interna que va patir la Bressola. Davant de l'absència d'ensenyament del català a les escoles primàries franceses es va plantejar introduir el cicle primari a la Bressola. La proposta no va ser acceptada i la crisi de model es va acabar amb una escissió i la creació a Perpinyà de la primera escola primària en català, l'escola Arrels.

L'any 1982 la Bressola aconseguí per primera vegada ajudes de l'estat amb una subvenció de 2,5 milions de pessetes, i decidí finalment assumir també l'ensenyament primari. Començà llavors un llarg procés de negociació amb l'estat, que s'acabà el 23 de gener del 1986 amb un acord que preveia el pagament dels mestres i la integració de les escoles de la Bressola al servei públic francès d'educació. La derrota de l'esquerra a les eleccions legislatives del març següent va reduir al no-res aquest acord. Encara pitjor, el nou govern va proposar un contracte d'associació a condició que, com a mínim, el 50% de l'ensenyament es fes en francès. La Bressola va rebutjar la proposta i el Ministeri d'Educació va suprimir totes les subvencions. Com a conseqüència d'aquesta decisió, tots els mestres van ser acomiadats, però van continuar ensenyant, cobrant de l'atur en tota il·legalitat. Per donar a conèixer la situació lingüística a la Catalunya Nord i recaptar ajuts es va crear l'associació d'Amics de la Bressola. També es van organitzar concerts, com en els primers anys. L'any 1987 va ser sense cap dubte el més crític per a les escoles catalanes. Tot el moviment català es va mobilitzar per la defensa de les escoles, una mobilització que culminà amb la primera gran manifestació convocada simbòlicament el 7 de novembre, data del Tractat

dels Pirineus, que el 1659 va dividir Catalunya.

La segona victòria de Mitterrand al març del 1988 va posar fi al malson i la Bressola va recuperar les subvencions. Dos anys més tard, Jack Lang, ja ministre francès d'educació, va firmar un conveni que preveia el pagament dels mestres. Una nova picabaralla interna va fer que aquest mateix any, Joan Pere le Bihan deixés la direcció de l'escola Bressola de Perpinyà i marxés a Prada de Conflent, on va crear la tercera escola per experimentar una nova tècnica d'immersió lingüística. L'objectiu era que el català no fos només la llengua de l'ensenyament, sinó també la del pati.

Una nova generació d'escoles.

El 1995, el ministre d'educació del nou govern de drete, François Bayrou, va firmar un nou protocol d'acord que integrava les escoles de la Bressola que tenien cinc anys d'existència, en el marc de la llei que regeix les escoles confessionals. El català estava per primera vegada reconegut com a vehicle d'ensenyament. Les escoles de Perpinyà, Nyils i Prada es van convertir en centres concertats.

Gràcies a aquest acord, i gràcies també al conveni firmat amb la Generalitat de Catalunya, a més de les subvencions del Consell Regional del Llenguadoc Rosselló i l'adhesió d'un centenar d'ajuntaments del Principat a l'associació dels Amics de la Bressola, Le Bihan, que havia tornat a la direcció general de la Bressola, va poder impulsar una política d'expansió sense precedents. Així, l'any 1996 es va obrir l'escola del Soler; l'any 1998, la de Sant Esteve del Monestir; l'any passat, la del barri del Vernet de Perpinyà, i fa pocs dies, la de Càldegues. En cada cas, els ajuntaments han facilitat els locals i els mateixos serveis que presten a les escoles públiques. La creació d'altres centres ja s'està estudiant però dependrà dels recursos que pugui obtenir l'associació que ha d'assegurar el sou dels mestres de les noves escoles durant els cinc primers anys, fins que l'estat se'n faci càrrec.

Pere Codonyan